

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-12-17

Vår referens

Sanna Jälevik

Utvecklingssamordnare

sanna.jalevik@malmo.se

Revidering av Program för den nationella minoriteten tornedalingar

STK-2024-402

Sammanfattning

Kommunfullmäktige i Malmö stad beslutade den 22 maj 2014 om Policy avseende Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter. Syftet med policyn är att säkerställa att Malmö stad arbetar aktivt med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter utifrån rådande lagstiftning.

Policyn kompletterades 2016 med särskilda program för de nationella minoriteterna sverigefinnar, judar, samer och tornedalingar samt en handlingsplan för den nationella minoriteten romer. Policy och program ska ses över i slutet av varje mandatperiod för att se om det finns behov av revidering.

Ärendet beskriver hur processen för revidering av Program för den nationella minoriteten tornedalingar har gått till samt vilka ändringar som föreslås.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta

1. Kommunstyrelsens arbetsutskott skickar, utan eget ställningstagande, förslag på reviderat Program för den nationella minoriteten tornedalingar till berörda nämnder med sista svarsdatum den 31 mars 2026.

Beslutsunderlag

- Remissversion förslag på reviderat program för den nationella minoriteten tornedalingar
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 260112 Revidering av Program för den nationella minoriteten tornedalingar

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2026-01-12

Beslutet skickas till

Arbetsmarknads- och socialnämnden
Fritidsnämnden
Funktionsstödsnämnden
Förskolenämnden
Grundskolenämnden
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden
Kulturnämnden
Miljönämnden
Servicenämnden
Stadsbyggnadsnämnden
Tekniska nämnden
Valnämnden
Överförmyndarnämnden
Stadskontorets handläggare

Ärendet

Kommunfullmäktige i Malmö stad beslutade den 22 maj 2014 om Policy avseende Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter (STK-2013-1182). Syftet med policyn är att säkerställa att Malmö stad arbetar aktivt med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter utifrån rådande lagstiftning.

Policyn kompletterades 2016 med särskilda program för de nationella minoriteterna sverigefinnar, judar, samer och tornedalingar (STK-2015-1378) samt en handlingsplan för den nationella minoriteten romer (STK-2016-1419). Kulturnämnden ansvarar för samordning och revidering av handlingsplanen för romer. Detta ärende berör således inte handlingsplanen för den nationella minoriteten romer.

Policy och program ska enligt beslut i kommunfullmäktige (STK-2019-1013) ses över i slutet av varje mandatperiod för att se om det finns behov att revidering. Översyn samt eventuell revidering ska göras av kommunstyrelsen i samråd med de nationella minoriteterna. Revidering av policy och program har skett i två steg.

Först skedde revidering av Policy avseende Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter, som kommunfullmäktige beslutade om i september 2024 (STK-2024-396).

Under hösten 2024 och 2025 har en översyn därefter pågått av programmen för de nationella minoriteterna: sverigefinnar, judar, samer och tornedalingar. Under processen har samråd hållits med Malmöbor som tillhör dessa nationella minoriteter. Detta ärende beskriver hur processen för revidering av Program för den nationella minoriteten tornedalingar (STK-2019-1017) har gått till samt vilka ändringar som föreslås i

programmet.

Aktuella områden för revidering

Sedan programmet reviderades senast 2020 har Malmö stads policy för mänskliga rättigheter med fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet (STK-2020-963) antagits. Stadskontoret har därför gjort bedömningen att det finns behov av att revidera program för den nationella minoriteten tornedalingar så att den överensstämmer med Malmö stads policy för mänskliga rättigheter och rättighetsbaserat arbetssätt.

I samband med översynen av programmet har stadskontoret utifrån rättighetsbaserat arbetssätt även sett behovet att se över programmet i sin helhet utifrån klarspråk.

Stadskontoret har också sett ett behov av ett förtydligande utifrån att de nationella minoritetsspråken inte är exklusiva för en specifik nationell minoritet. För stringens gällande detta för samtliga program för nationella minoriteter, föreslås meänkieli läggas till benämningen; Program för den nationella minoriteten tornedalingar och minoritetsspråket meänkieli.

Stadskontoret har även sett behov av att förtydliga de hänvisningar som görs i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk till skollagen (2010:800) och socialtjänstlagen (2025:400). Samt förtydliga att det i bibliotekslag (2013:801) anges att biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.

Då alla Sveriges kommuner enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska ha mål för sitt nationella minoritetsarbete har ser stadskontoret ett behov av att Malmö stads inriktningsmål på området förtydligas. I samband med att den nya socialtjänstlagen (2025:400) trätt i kraft har även ett behov av revidering identifierats gällande mål om äldreomsorg på meänkieli.

Delaktighet och inflytande i arbetet med revideringen

Den 19 november 2024 hölls ett öppet samråd för tornedalingar gällande revideringen av programmet. De tornedalingar som deltog gavs även möjlighet att lämna skriftliga synpunkter via mejl efter samrådet. Samrådsdeltagarna var över lag nöjda med de ändringarna i utkastet till reviderat program.

Samrådet ansåg det viktigt att:

- Inriktningsmålen är tydliga och specifika, i stället för att vara allmänt hållna. Målen behöver uppdateras utifrån att Malmö stad nu har kontakt med den tornedalska målgruppen.

- Inriktningsmålen som handlar om att medvetenheten om den tornedalska minoriteten och dess rättigheter enligt lagen ska höjas både för Malmöbor och kommunanställda, borde ändras så att ordet "medvetenhet" ändras till "kunskap" i stället.
- I stället för att sträva efter att erbjuda blanketter och information på meänkieli vore bättre att fokusera på att tillhandahålla utbildning i språket, till exempel genom att ordna språkcaféer eller andra liknande aktiviteter. Det är få som kan tala meänkieli. Av de som talar är det många som inte behärskar skriftspråket.
- Aktiviteter för olika åldersgrupper skulle kunna stärka språkets användning och kulturens överföring till yngre generationer.
- Tornedalska äldre Malmöbor skulle kunna uppleva att det är fördelaktigt att bo på ett finskspråkigt äldreboende, vilket det ju finns möjlighet till i Malmö som är del av det finska förvaltningsområdet. Detta då meänkieli och finska är lika varandra och för äldre tornedalingar kan det kännas naturligt att kalla det språk de talar för finska.
- Att Malmö stad synliggör meänkieli och tornedalsk kultur på olika sätt lyfts. Samrådsdeltagarna lyfter fram flertalet idéer på hur detta skulle kunna göras. Förslagsvis genom om att synliggöra tornedalingars lokala historia i Malmö genom säsongsarbete med att plocka sockerbeter och utforska hur likheten mellan Tornedalen och Malmö kan synas i upplevelsen av "gränslandet".
- Det är viktigt att skapa möjligheter för möten och gemenskap. Förslag lyfts om att arrangera aktiviteter vid datum som är viktiga för minoriteten, som meänkielidagen den 27 februari eller kvänsfolkets dag den 16 mars. Att göra aktiviteter 15 juli på tornedalingarnas dag kan vara svårt eftersom många är uppe i Tornedalen då.
- Öka kunskap och tillgången till möjligheten att inhämta kunskap om minoriteten, exempelvis genom att erbjuda litteratur på biblioteken.
- Synliggör tornedalska kulturarbetare och låt dem bidra till arrangemang där minoriteten kan känna igen sig och spegla sin identitet.

Förslag på ändringar i programmet

Utifrån de av stadskontoret identifierade aktuella områden för revidering samt synpunkter och förslag som lyfts av samrådsdeltagare har ett utkast till reviderat Program för den nationella minoriteten tornedalingar tagits fram av stadskontoret. Synpunkter och förslag från samråd beaktas i det reviderade programmet alternativt i det kommande arbetet med implementering av programmet.

Följande förtydliganden, uppdateringar och tillägg har gjorts i förslaget till reviderat program:

- Ny benämning för programmet föreslås bli Program för den nationella minoriteten tornedalingar och nationella minoritetsspråket meänkieli.
- Utifrån Malmö stads policy för mänskliga rättigheter med fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet ska Malmö stad arbeta rättighetsbaserat, vilket också förtydligas i förslaget till reviderat program.
- Förtydligande har gjorts gällande de hänvisningar som görs i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk till skollagen (2010:800) och socialtjänstlagen (2025:400). Samt förtydligande om att det i bibliotekslag (2013:801) anges att biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.
- Redaktionell genomgång har gjorts av programmet i sin helhet utifrån klarspråk. Detta innebär redaktionella ändringar som inte ändrar policyns innehåll. Syftet med dessa ändringar är att göra programmets disposition och innehåll lättare att läsa och ta till sig. Den redaktionella genomgången innefattar även rubriksättning.
- Förtydligande har gjorts av hur Malmö stad arbetar med tornedalingars rättigheter, meänkieli och samråd utifrån programmet.
- De målsättningarna som i programmet tidigare handlat om att höja medvetenhet om den tornedalska minoriteten och dess rättigheter. Dessa föreslås ändras till att "höja kunskap om".
- Målsättningar i programmet har tidigare handlat om att höja medvetenhet om den tornedalska minoriteten och dess rättigheter. Dessa föreslås ändras till att "höja kunskap om".
- Inaktuella skrivningar om att Malmö stad inte har kontakt med tornedalingar i Malmö har tagits bort. Så även skrivning gällande antal tornedalingar i Malmö.
- Förtydligande har gjorts av programmets inriktningar genom att benämna dess arbetsområden som inriktningsmål. Inriktningsmålen har dispositionsmässigt ordnats så att de inriktningsmål som gäller tornedalingar ligger först och de som gäller meänkieli ligger därefter.
- Inriktning för arbetet med att främja möjligheter för tornedalska Malmöbor att behålla och utveckla sin kultur har förtydligats.

- Inriktningar kring arbetet med de språkliga rättigheterna gällande meänkieli har förtydligats.
- De delar som gäller äldreomsorg, har ändrats så att de stämmer överens med den nya socialtjänstlagen (2025:400). Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk hänvisar sedan 1 juli 2025 genom 18 § dit och anger att rätten för enskilda att i vissa fall erbjudas omvårdnad inom ramen för äldreomsorgen på de nationella minoritetsspråken regleras i 8 kap. 6-9 §§ socialtjänstlagen.
- I tillägg till tornedalingarnas dag den 15 juli, har fler viktiga dagar för minoriteten lagts till. Dessa är meänkielidagen den 27 februari och kvänfolkets dag den 16 mars.
- Beskrivningen av tornedalingar och meänkieli har lyfts fram under en egen rubrik. Beskrivningen togs fram med i dialog med Svenska Tornedalingars Riksförbund i samband med den förra revideringen av programmet.
- Förtydligande har gjorts av uppföljningsansvaret och när revidering av programmet ska ske.

Stadskontorets bedömning

Stadskontoret har genom att identifiera aktuella områden för revidering uppdaterat programmet så att det stämmer överens med gällande policys för mänskliga rättigheter och nationella minoriteter. Förtydligandet om hur programmet utgår från Malmö stads policy för mänskliga rättigheter lyfter fram kopplingen till arbetet med mänskliga rättigheter och samt policyns fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Stadskontoret menar också att den redaktionella genomgången av programmet, gör det lättare att läsa och förstå. Inriktningsmålen skapar tydligare inriktningar för arbetet med tornedalingars rättigheter och meänkieli utifrån minoritetslagstiftningen.

Genom samråd har tornedalska Malmöbor fått möjlighet till delaktighet och inflytande gällande programmets innehåll och inriktningar. Stadskontoret bedömer att de synpunkter som framkommit beaktats så långt det är möjligt i revideringen av programmet och kommer i övrigt att beakta övriga inkomna synpunkter och förslag i det kommande utvecklingsarbetet inom området.

Frågor

Berörda nämnder ombeds särskilt kommentera föreslaget utkast till reviderat program utifrån stadskontorets remissfrågor:

1. Har er nämnd några övergripande synpunkter på innehållet i det förslagna programmet för den nationella minoriteten tornedalingar och nationella minoritetsspråket meänkieli?
2. Vilka möjligheter och utmaningar ser er nämnd med de ändringar som gjorts i föreslaget program?

Ansvariga

Nicklas Löfström Nämndsekreterare
Ana Maria Deliv Avdelningschef
Andreas Norbrant Stadsdirektör